

ვანიკო და ანდრო პაპა

ანდრო პაპა ყველასთვის საყვარელი მოხუცი იყო. მისი ხმა, საუბარი, სიარულის მანერაც კი კლასიკურ მელოდიას ჰგავდა და გახსენებდა ისეთ სასიამოვნო დროს და მონაკვეთებს შენი ცხოვრებისა, რომელიც მუდამ იმედითა და სიყვარულით გავსებდა. მასთან საუბარი ყველას უყვარდა, მისი დარიგებები, ყოველდღიური სიმძიმის მსუბუქი მიდგომა და დანაოჭებული, თუმცა გამუდმებით სითბოთი სავსე თვალები, ახალგაზრდებისთვის ღიმილის მომგვრელი იყო. გარშემო ყველამ იცოდა მისი დარდიც და გაჭირვებაც, ცდილობდნენ მის დახმარებასაც, მაგრამ ჯიუტი მოხუცის წინააღმდეგობის გადალახვა რთული აღმოჩნდა, ამიტომ მასთან ერთად გატარებული დრო, მხოლოდ გლობალურ ან ინდივიდუალურ თემებს შეეხებოდა. მოხუცი მაშინ იწყებდა ლაპარაკს, როცა მისი აზრი დააინტერესებდათ, სხვა შემთხვევაში ჩუმად გაჰყურებდა ბნელ სივრცეს და არც დიალოგში ერთვებოდა.

ცხოვრება მისთვის არაფრით გამორჩეული გახდა. ადრე ბედნიერიც იყო, ენერგიულიც და სიცოცხლეს უხაროდა, შემდეგ სინათლე დაკარგა ჯერ სულში, შემდეგ კი თვალში. მოხუცმა, 25 წლის ახალგაზრდა შვილი მიაბარა მიწას და იმ დღეს დაკარგა წუთისოფელთან დამაკავშირებელი, ყველა ძაფი. გარემოც მას შემდეგ გაპირქუშდა, განაცრისფრდა, მაგრამ არასდროს გაბოროტებულა. დროს ელოდა, უხმოდ და გულში უზარმაზარი ქაოსით, დროს როცა იმქვეყნად გაემგზავრებოდა.

მხედველობის დაკარგვა ძალიან განიცადა. დილით გაღვიძებულმა ჯერ ცალი თვალის სიბრმავე აღმოაჩინა, რამდენიმე კვირაში კი მეორე თვალიდანაც დაკარგა სინათლე. იმ დღის შემდეგ, მხოლოდ ცას შეჰყურებდა; ცას, სადაც მისი ერთადერთი შვილი და მეუღლე ეგულებოდა. სინათლის დაკარგვაც ამიტომ განიცადა. ზეცის ცქერა აღარ შეეძლო; დაბრმავების შემდეგ გონებაში დამახსოვრებული ის ცა ენატრებოდა, რომელსაც გამუდმებით შეჰყურებდა.

წუთისოფლის ავბედითმა რეალობამ მუხლში ძალაც დააკარგვინა, შინაგანი სიძლიერე არ აძლევდა უფლებას დაბეჩავებულიყო. ახალგაზრდობაში ფიზიკურად ძლიერი იყო: მაღალი, მხარბეჭიანი, მოწესრიგებული და სუფთა, დიდი ხელის მტევნებით, თავი ყოველთვის ზემოთ ჰქონდა აწეული და წელში გამართული სიარული სჩვეოდა. შინაგანი სისუფთავე და სულის სიდიადე გარეგნულადაც ეტყობოდა ჩვევებსა და ხასიათზე. სოფელში ეხუმრებოდნენ, თავადად უნდა დაბადებულიყავიო, მაგრამ არც ადრე უდებდა ტოლს არისტოკრატისა და არც იმ პერიოდში ჩამორჩებოდა რამით, მაშინ რომ დაბადებულიყო.

ანდრო პაპას კითხვა უყვარდა. კითხულობდა ყველაფერს, წიგნებს, გაზეთებსა და ჟურნალებს. ყველამ იცოდა წიგნიერებისა და განათლების მიმართ, მისი დამოკიდებულება, ბავშვებსაც ხშირად კიცხავდა, თუ ამჩნევდა რომ არ სწავლობდნენ. მეზობლის ბავშვები ხშირად მოდიოდნენ მოხუცთან. ილღიაში გაზეთს ან წიგნს ამოიჩრიდნენ და სტუმრობისას ხმამაღლა უკითხავდნენ ხოლმე. ანდრო პაპას პატარების მიმართ მაღლიერების გამოხატვა არასდროს ავიწყდებოდა. მათთვის გადანახულ ტკბილეულს ჩამოურიგებდა ხოლმე და დარიგებებსაც არ იშურებდა.

ყმაწვილებში სიცელქით ყველაზე მეტად ვანიკო გამოირჩეოდა. შორიდანვე სცნობდა ბავშვის ყიჟინასა და ხმას. სწავლა ვერაფრით შეაყვარეს, ვერც მშობლებმა და ვერც მასწავლებლებმა. არც დაყვავებამ უშველა, არც ჩხუბმა, მიზეზები არ ელეოდა გაკვეთილების გასაცდენად.

ერთ დღეს ვანიკო, კლასში მერხთან იჯდა და წრიალებდა. მოსვენება დაჰკარგვოდა. ერთი სული ჰქონდა გაკვეთილი დამთავრებულიყო. გაცდენისა ერიდებოდა, ანდრო პაპასთან ფიცი ჰქონდა დადებული, რომ სკოლიდან აღარ გაიპარებოდა. ცელქი კი იყო, მაგრამ პირობის შესრულება ყოველთვის უყვარდა, სიტყვას არ გატეხდა, თანაც მოხუცი კაცისგან შენიშვნის მიღებას, სიკვდილი ერჩივნა.

პატარა ბიჭის ჯიბრზე, დრო მიიზღაზნებოდა, თითქოს არავის არსად ეჩქარებოდა. გაკვეთილის ბოლო ხუთი წუთიც კი გაიწელა უსაშველოდ. არც მასწავლებლის ხმა ესმოდა, ვერც ვედარაფერს იგებდა; ფიქრებში უკვე ანდრო პაპასთან იყო და გონებაში ალაგებდა, რას და როგორ ეტყოდა. დილით, ქართულის მასწავლებელმა მთელ კლასს ერთი უცნაური დავალება მისცა, ასე უთხრა, იფიქრეთ და თქვენი გზა იპოვეთო; გზა, რომლითაც პლანეტასაც დაეხმარებით და საკუთარ ცხოვრებასაცო. ვანიკოს გაუკვირდა, სახლამდე მისასვლელი იცოდა, არც სკოლის კვალი ეშლებოდა და ნაკვეთშიც მშვენივრად დადიოდა, ვერ ხვდებოდა, რა უნდა ეპოვა. ბიჭს ბევრი არც უფიქრია, იცოდა ანდრო პაპა ყველაფერს აუხსნიდა.

გონებაგაფანტული ბავშვი, ზარის ხმამ გამოაფხიზლა, სწრაფად აიღო მძიმე ჩანთა, რომელიც გადაუშლელი წიგნებით იყო სავსე, მეგობრებსა და მასწავლებელს ნახვამდისო ხმამაღლა გასძახა და საკლასო ოთახიდან შურდულივით გავარდა.

- ანდრო პაპა, ანდრო პაპა, - იძახდა ხმამაღლა ვანიკო და მოხუცის სახლისკენ მირბოდა.

ჭიშკართან, დიდ ქვაზე ჩამომჯდარიყო ანდრო პაპა, ხელით ჯოხს დაყრდნობოდა, მუხლზე ჩამომჯდარი ვანიკოს საფიქრალს წარბშეჭმუხნული უსმენდა.

- რა გაყვირებდა ბიჭო, ჩუმად ვერ მოხვედი? - უსაყვედურა კაცმა და თავზე დანაოჭებული ხელი, სიყვარულით გადაუსვა, - აბა, აქ რამ მოგიყვანა მითხარი, ხომ მშვიდობაა? სკოლა ხომ არ გაგიცდენია?

- არა პაპი, - ეწყინა ვანიკოს, - მე ხომ შეგპირდი, რომ ვივლიდი და აღარ გავაცდენდი. დღეს გაკვეთილის მოყოლაც მინდოდა, მაგრამ ვერ შევძელი.

- რათა შვილო? - შეიცხადა მოხუცმა.

- ვფიქრობდი! - ვანიკომ მის წინ გაშლილ სივრცეს თვალი მოავლო და დიდი კაცივით ამოიხვნეშა.

- რა დარდს დაატარებ ამისთანას, ასე რომ ამოიოხრე? - შეწუხდა მოხუცი.

- პაპი, მასწავლებელმა თქვა, ყველამ თქვენი გზა უნდა იპოვოთო, პლანეტას და თქვენს თავს რომ დაეხმაროთო; დავფიქრდი და სახლის გზას არ გულისხმობდა, ეგ რომ არა მცოდნოდა, სკოლაშიც ვერ ვივლიდი, ჰოდა ვერ გავიგე, ჩვენგან რას ითხოვს, - შეწუხებული ხმის გაგონებაზე, ანდრო პაპას გაეღიმა, ბავშვის მიამიტობასაც გრძნობდა.

- შენი გზა? - ცოტა ხანს ჩაფიქრდა მოხუცი, ათი წლის ბავშვისთვის ეს კითხვა და ამ საკითხზე ფიქრი ნაადრევად მოეჩვენა, მაგრამ არ შეიმჩნია, - შვილო, გზა შენი მხოლოდ მაშინ იქნება, როცა თავად იპოვი და აღმოაჩენ, სხვა ვერავინ დაგეხმარება, ვერავინ გაპოვნინებს, მაგრამ მე შემძლია გირჩიო და გითხრა, რა უნდა გამოიყენო, როცა მის ძებნას დაიწყებ. ამ გზაში არც სახლისკენ და არც სკოლისკენ მიმავალი მანძილი არ იგულისხმება, ეს იქნება შენი ცხოვრება და ის თავგადასავლები, რომელსაც სამყარო და ბედი გიმზადებს. არჩევანი, ცხოვრება სიკეთისკენ წაიყვანო, ბოროტებისკენ თუ უმოქმედობისკენ. ყოველთვის გახსოვდეს, რომ ხშირად უმოქმედობა ბოროტების წამახალისებელია, გადაჭარბებული სიკეთე კი მავნებელია მისი

პატრონისთვის. ადამიანი შეიძლება ისე დაბერდეს საკუთარი გზა და მისია ვერ იპოვოს, შემდეგ ეს ფიქრი დარდად გაჰყვეს და ჩაიკარგოს კიდეც; უნდა იპოვო გზა, რომელიც გაგაბედნიერებს, გაგალაღებს, სიკეთითა და სამართლიანობით აგავსებს. ყველა სხვა გზა ფუჭია და არაფრის მომცემი. სიმართლისა და სამართლიანობის დაცვა კი მარტივი არასდროს ყოფილა, არც მისი აღმოჩენაა ია - ვარდით მოფენილი, მაგრამ მისი პოვნა განათლებითა და წიგნიერებით შეიძლება. შენ გადარჩები მაშინ, როცა იქნები განათლებული, როცა გეყვარება წიგნი და ის შემოქმედება, რასაც კითხვისას შეიმეცნებ.

- დავიბენი პაპი, - გაკვირვებული უყურებდა ვანიკო და ხმას ვერ იღებდა.

- გაიზრდები და მიხვდები. ცხოვრება იმ მონაკვეთების ერთობლიობაა, რომელზეც არჩევანს შევაჩერებთ.

- არჩევანი რაღაა?

- არც ეგ იცი ბიჭო?! - შეიცხადა ანდრო პაპამ, - ტელევიზორს უყურებ ხოლმე?

- კი, მამაჩემს სულ ჩართული აქვს.

- მანდ რომ ამბობენ, აირჩიე რუსეთი გინდა, თუ ევროპაო, აი აქედან გადაწყვეტილების მიღება და ერთისკენ ხელის გაშვერა არის არჩევანი და გზა, რომელსაც ჩვენი ქვეყანა იპოვის.

- რომელი უნდა ავირჩიოთ პაპი?

- მთელი ცხოვრება რუსეთში გავატარე, კარგი არაფერი მოუტანია, ამიტომ ჩვენი გზა ევროპაშია, ევროპისკენ კი განათლება და წიგნიერება მიგვიყვანს.

- და პლანეტას როგორ გადავარჩენ?

- პლანეტის გადარჩენისთვის ჯერ პატარა ხარ, მაგრამ შეგიძლია გადაარჩინო შენი უბანი და სოფელი, როცა გაიზრდები - ქვეყანა, და ბოლოს დედამიწასაც უმკურნალებ. ნაგავი არ უნდა დაყარო, ბუნებას უნდა გაუფრთხილდე და დაზოგო ის რესურსები რაც ამ სამყარომ გვაჩუქა.

- მე ცუდს არაფერს ვაკეთებ, - ვანიკომ თავი მაღლა ასწია და მის წინ არსებულ ლამაზ მდელს გადახედა. მინდორში ვიდაცას ცეცხლი დაენთო და მოთიბულ ხმელ ბალახს სწვავდა. მოხუცი ვერ ხედავდა, მაგრამ გუმანით იგრძნო, რომ ბიჭმა მძიმედ დაიწყო სუნთქვა.

- მოხდა რამე? - სმენა დამაბა ანდრო პაპამ.

- არაფერი! - იცრუა ბავშვმა.

- ამოიღე ხმა ბავშვო, - გაუწყრა მოხუცი.

- აგერ ზაქრო ძია წვავს ბალახს, ბოლი ასდის მთელ მინდორსა.

- ეგ უღმერთო ეგა, - გაბრაზდა ანდრო პაპა, - ვანო შვილო, ეგ ცეცხლი სოფელსაც აზიანებს და დედამიწასაც, აზინძურებს ჰაერს, ანადგურებს ნიადაგს. მაგ ნიადაგში კარგი მოსავალი მოვიდოდა, მაგრამ ცეცხლი ყველაფერს დაწვავს და გააჩანაგებს. ჩვენ თვითონ არ ვუფრთხილდებით არაფერს. თუ ჰკითხავ, ზაქრო გეტყვის განათლებული კაცი ვარო, არადა სულელის მეტი, მაგას ვინ გააკეთებს?

ბუნება წლების განმავლობაში, ჩუმად ასაზრდოვებს თითოეულ მცენარესა და ცხოველს, აძლევს მათ საკვებსა და სითბოს, რათა სიცოცხლის მარადიულობას ხელი შეუწყოს. ცეცხლს კი რამდენიმე წამი სჭირდება გაანადგუროს ყველაფერი. ხმელი ბალახი და თივა ენერგიაა,

რომელიც მიწას თუ დაუბრუნდება აღადგენს ნიადაგს და ეხმარება ნაყოფიერი მოსავლის მოყვანაში.

ბუნება საოცარი სიზუსტით იცავს ბალანსს, არაფერი იკარგება, ყველაფერი განახლებადია. დამპალი ფოთოლი და ხმელი თივაც კი შეიძლება ახალი სიცოცხლის დასაწყისი გახდეს, ცეცხლის კვალი კი მხოლოდ ნაცარი და განადგურებული სიცოცხლეა.

- ანდრო პაპა, ვერაფერი გავიგე, - დაბნეული შეჰყურებდა მოხუც კაცს ვანიკო. ანდრო პაპამ გაიღიმა, სულ დავიწყებოდა ბავშვის ასაკი.

- წარმოიდგინე, შენს სახლს აქვს ხის სახურავი, ზამთარში შეგცივდა და შენ გადაწყვიტე, რომ სახლის სახურავი დაწვა ღუმელში გასათბობად. ცოტა ხანს გათბები, შეიძლება ღამეც მშვიდად დაგეძინოს, მაგრამ დილა დაიწყება ნანგრევებისა და ცივი კედლების ცქერით. ზამთარში აღარც სითბო გექნება, სახლში წვიმაც ჩამოვა და უფრო უარეს შედეგს მიიღებ. აი ასე ვექცევით ადამიანები დედამიწას, როცა მის ენერგიებს არ ვუფრთხილდებით.

- ახლა ზუსტად ვიცი მასწავლებელს რაც უნდა ვუთხრა! - ბავშვი მოხუცი კაცის მუხლიდან სწრაფად ჩამოხტა, ანდრო პაპას ჩაეხუტა, დიდი კაცივით გაჰხედა ნაადრევად, გვალვისგან გაოქროსფერებულ მინდვრებსა და ხმამაღლა გასძახა, - მე ბევრს ვისწავლი, რათა შევძლო იმ ადგილების დაცვა, რომელიც ასე ძალიან მიყვარს, დავიცავ ოჯახის წევრებსაც და მეგობრებსაც, გავუფრთხილდები ბუნებას და ყველას გავაგებინებ, როგორ შევინარჩუნოთ ეს სილამაზე და ენერგიები, რომელსაც დედამიწა უფასოდ გვამღევს.

- სწორი გზაა, - შეაქო მოხუცმა კაცმა.

- მალე დიდი კაცი ვიქნები და ჩემს სიტყვას შევასრულებ! პაპი, შენთან მოვალ და ყველაფერს გეტყვი ხოლმე.

ვანიკომ სახლისკენ მოკურცხლა. ანდრო პაპა ისევ მარტო დარჩა თავის ფიქრებთან და დარდთან ერთად. ბევრ რამეს ნანობდა. ცხოვრებამ სწრაფად ჩაიარა და თითქოს მის გვერდით, ისე რომ არც შეჰხებია. ემოციები და გრძნობებიც ნელ-ნელა ჩაიკარგა თვალის ჩალამებულ და ჩაშავებულ უბეებში. ამოების შეგრძნებაც ცხოვრების დასასრულს ჩნდებაო, გაიელვა გონებაში; უეცარი სისუსტე იგრძნო, ძალა ერთმეოდა. მოხუცებული ფეხზე წამოდგა, ჭიშკარი შეაღო და შინ შევიდა. თბილი სიო ეალერსებოდა სახეზე, ფოთოლთა შრიალიც უკეთესად ესმოდა. უსინათლო კაცისთვის, სადღაც შორს სინათლე კიაფობდა და თითქოს მისი სხეულიც მასავით ირხეოდა. იგრძნო, რომ უთქმელი დრო მოდიოდა. საწოლზე წამოწვა, გულში ჩაიკრა ცოლ-შვილის სურათები და უნებურად ცრემლად დაიღვარა.

იმ დღის შემდეგ აღარავის უნახავს ანდრო პაპა. დილით გაღვიძებულ მაცხოვრებლებს მოხუცი კაცის ჭიშკარი უკვე დაკეტილი დახვდათ. მთელი სოფელი შემოიარეს, ყველგან ეძებდნენ, მაგრამ ვერსად იპოვეს. ცამ ჩაყლაპა, თუ მიწამ ვერავინ გაიგო. უკვალოდ გაქრა. მისი სიკეთისა და თბილი ხასიათის გამო ანგელოზი პაპა შეერქვა და ხშირად იხსენებდნენ მის რჩევა-დარიგებებსაც. წავიდა, უთქმელად და უჩუმრად, მაგრამ დატოვა საკუთარი სითბო და სიყვარული, რომელიც ყველას ახსოვდა და ენატრებოდა.